

Motion till riksdagen

1985/86:Bo516

Sven Munke (m)

Åtgärder mot kemiska hälsorisker i bostäder

Hälsoskyddet i bostäder har ändrat karaktär. Tidigare var det trångboddhet, kalla dragiga bostäder och dålig sanitär standard. De åtgärder som behövdes för att rätta till förhållandena var uppenbara.

Moderna bostäder medför helt andra typer av hälsorisker. Kemiska-fysikaliska hälsorisker orsakade av avdunstning av kemiska ämnen eller utstrålning av radioaktivt material innebär att allmänheten utsätts för nya risker. Luftomsättningen i svenska bostäder har aldrig varit så dålig som nu och det ökar ytterligare riskerna. Energisparåtgärder genom tätning av hus har inneburit att ventilationen är sämre nu än den var i äldre, mindre täta och mera dragiga hus. När vedspisar och kakelugnar användes för uppvärmning var luftomsättningen större eftersom ny luft kom utifrån som ersättning för den som gick ut genom skorstenen. Genom centralvärmen minskade luftomsättningen kraftigt.

Gång på gång rapporteras om besvär och allvarigare effekter som missfall som av de drabbade sätts i samband med kemiska risker i bostadsmiljö eller daghemsmiljö.

Den statliga radonutredningen (SOU 1983:6) fick i uppdrag att klarlägga ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter vad gäller andra hälso-farliga byggnadsmaterial än radioaktiva material. "Sådana byggnadsmaterial faller under lagen om hälso- och miljöfarliga varor", konstaterade utredningen. "Särskild uppmärksamhet har därvid riktats mot formaldehyd från spånskivor." Misstankarna om att formaldehyd är cancerframkallande har sedan dess ökat. Även mineralull avger formaldehyd.

Radonutredningen konstaterade i sitt yttrande att en särskild utredning hade lagt förslag om produktkontrollens organisation. Radonutredningen ansåg sig därför inte kunna ta ställning till hur denna del av uppdraget skulle lösas "utan att ha kännedom om vilken principiell organisationslösning för produktkontrollens organisation som regeringen har för avsikt att föreslå".

Lagen om kemiska produkter som ersatt lagen om hälso- och miljöfarliga varor fr. o. m. den 1 januari 1986 lägger det centrala ansvaret för kontrollen på en ny myndighet, kemikalieinspektionen.

Lagen om kemiska produkter reglerar inte föremål som behandlats med kemiska produkter såvida den inte utvidgats i det speciella fallet genom regeringsbeslut. Regeringen har inte utvidgat lagen att gälla byggnadsmaterial. Fr. o. m. januari 1986 är de hälsorisker som är förknippade med byggnadsmaterial inte reglerade av den lagstiftning som reglerar hälsofarliga produkter.

Eftersom relativt stor del av befolkningen bor i bostäder som är relativt nybyggda utgör de kemiska hälsoriskerna i bostadsmiljön ett stort och angeläget problem. Dels behöver byggnadsmaterialet kvalitetskontrolleras, dels behöver ventilationen i bostäder och samlingslokaler förbättras. Det gäller både nya, ombyggda lokaler och befintliga. Minimikraven för ventilation i byggnormen sänktes under oljekrisen som föregick 1975 års byggnorm från 0.7 omsättningar per timme till 0.5 omsättningar, för ombyggda hus med enbart självdrag räcker det med en köksfläkt samtidigt som husen tätas. Ventilationen försämras därigenom avsevärt. Bestämmelserna i byggnormen har fått många miljö- och hälsoskyddsnämnder att avstå från att tillämpa hälsoskyddslagen för att förbättra ventilationen. Hälsoskyddslagen bör kunna användas oberoende av byggnormens regler för att ingripa mot faktisk olägenhet som uppstår.

Tre åtgärder behöver vidtas. Lagen om kemiska produkter bör ändras så att byggnadsmaterial omfattas av lagen. Samtidigt bör kemikalieinspektionen få i uppdrag att i samråd med planverket utarbeta regler för förhandsgodkännande av byggnadsmaterial.

Byggnormens bestämmelser bör ändras så att luftomsättningen i såväl nya som ombyggda hus förbättras. Detta gäller inte minst utformningen av ventilationsanordningarna som ofta inte ger det resultat som förväntas av dem. Ett förslag till typgodkännande av ventilationssystem bör utarbetas av statens planverk i samarbete med provningsanstalten.

Riksdagen bör uttala sig om att hälsoskyddslagens krav på att en bostad och andra lokaler där människor vistas skall vara så ordnad att sanitär olägenhet inte uppstår är överordnat reglerna i byggnorm och byggnadsstadga. Miljö- och hälsoskyddsnämnd är således oförhindrad att ingripa för att förbättra ventilationen i befintliga lokaler för förebyggande av sanitär olägenhet utan hinder av vad som stadgas i andra författningar. Detta gäller självklart under förutsättning att risk för sanitär olägenhet föreligger.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställer jag om

att riksdagen hos regeringen begär förslag som kan förbättra skyddet för människors hälsa mot kemiska hälsorisker i bostadsmiljön.

Stockholm den 27 januari 1986

Sven Munke (m)